

GALERIJA RICHTER

Jasminka Franić

Muzejski dokumentacijski centar

Zagreb

Donacija Vjenceslava Richtera i Nade Kareš Richter nalazi se u obiteljskoj kući Richterovih, na adresi Vrhovac 38/A. Riječ je o kući montažne osnove, koju je arhitekt Richter adaptirao prema svojim potrebama u radni, stambeni i galerijski prostor. Darovnim ugovorom iz 1981. godine Vjenceslav Richter i njegova supruga Nada Kareš Richter ponudili su nekretnine (kuću i pripadajući zemljišni prostor) i zbirku Richterovih djela prvo općini Črnomerec. Potom je Donacija pripala Gradu Zagrebu, da bi je, zaključkom Gradskog poglavarstva Zagreba, 20. svibnja 1997. preuzeo zagrebački Muzej suvremene umjetnosti, a njen voditelj postao je mr. Marijan Susovski, muzejski savjetnik.

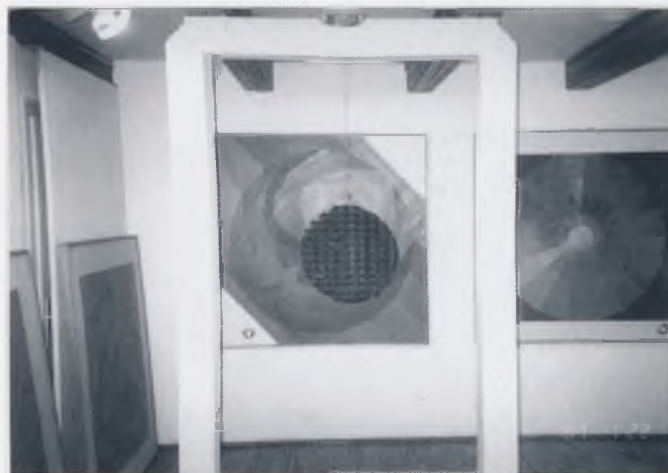
Prvotno su zbirku činile 3 skulpture, 9 djela sistemskog slikarstva, 3 spontana crteža, 8 sistemskih grafika i 9 spontanih grafika, a naknadno su još donirane 2 skulpture - "Trijenalski signal" (ideja iz 1957., a realizacija tek danas), skulptura postavljena na površinu ispred kuće, te "Nada", potom cijela izložba skulptura, tzv. "Prostornih slika" (25 djela) i nacrtani kartoni za 7 "Prostornih slika".

Nakon planiranog uredjenja prostora u prizemnom dijelu zgrade, kojim bi se proširila dosadašnja galerija, Richter se sprema i na daljnje donacije. Također postoji plan izvedbe parka skulptura na južnom dijelu zemljišta, na padini brežuljka - maketa za park već postoji, a također su predviđene skulpture koje će se u njemu nalaziti.

To je samo dio planiranih aktivnosti, vezanih uz Donaciju Richter. Naime, iako je ovaj prostor prvenstveno posvećen

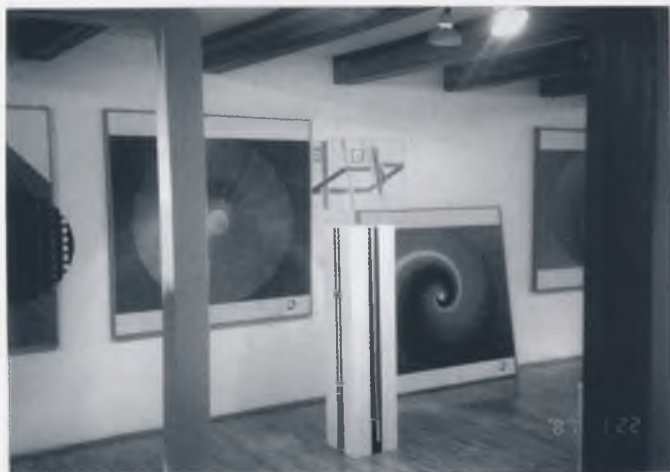
Vjenceslav Richter ispred svojih djela

Richterova djela izložena u galeriji

Richterovu opusu i istraživanju struje suvremene umjetnosti koja kod nas počinje "Exatom" i Novim tendencijama, a u kojoj je Richter direktno sudjelovao, te sinturbanizmu, u njemu je predviđeno izlaganje ne samo Richterovih djela nego i organiziranje izložaba drugih autora vezanih uz osnovnu koncepciju zbirke. U budućnosti ovdje bi trebao biti i arhiv koji bi sadržavao materijale o radu Richtera i drugih umjetnika iz Hrvatske i svijeta, koji se bave ili su se bavili apstraktnom umjetnošću i konstruktivizmom. Tako bi zbirka postala međunarodni centar za istraživanje apstrakcije i konstruktivizma. No svi su ti opsežni planovi zaustavljeni, ili bar usporeni dok se ne dovrše radovi na sanaciji kuće i okolnog terena.

Ova je Donacija kruna dugogodišnjeg rada i inovacija koje je ovaj umjetnik i arhitekt ostvario na domaćoj likovnoj sceni. A intenzivno je počelo još prije pedesetak godina. Naime, godine nakon 2. svjetskog rata u domaćoj su umjetnosti vrijeme dominacije soc-realizma uvjetovanog političkim uređenjem u zemlji s jedne strane, i još uvijek jake tradicionalne struje Akademije likovnih umjetnosti s druge strane. U takvom kontekstu sasvim tradicionalno shvaćene uloge umjetnosti u društvu, javlja se "Exat 51" (skraćeno od "experimental atelier"), prva hrvatska avangardna grupa s precizno definiranim postavkama, objavljenim 1951. godine u manifestu grupe. Djelovanje grupe, koju od 1951. čine arhitekti Bernardo Bernardi, Zdravko Bregovac, Zvonimir Radić, Božidar Rašica, Vjenceslav Richter i Vladimir Zarahović te slikari Ivan Picelj, Aleksandar Srnec, a od 1952. i Vlado Kristl, predstavlja u domaćoj sredini radikalni prekid s hrvatskom umjetničkom prošlošću prve polovice stoljeća, ali i sa sadašnjošću. I baš kao što se to dogodilo s ruskom avangardom, ponavlja se kod exatovaca - nagli, neposredni prijelaz u apstrakciju, ili točnije - u geometrijsku apstrakciju. Upravo je uvođenje pitanja apstraktne umjetnosti na domaću likovnu scenu prvi njihov velik doprinos.

Richterova djela izložena u galeriji

U okviru "Exata Richter" djeluje sve do raspada grupe 1956. godine i to kao jedan od glavnih teoretičara, propagirajući ideju sinteze likovnih umjetnosti, kao glavne programatske okosnice grupe. "U sintezi nema ni arhitekture ni plastike ni slikarstva u klasičnom smislu. Postoji motrilac kao subjekt i jedinstveni likovni svijet, prostor, u kome se sve nalazi, kreće, miruje, živi. Ako smo u cjelovitom svijetu dio jedne likovne sinteze, sve je arhitektura, sve je plastika, sve je slika, uključujući i motrioca kao motoričko-plastički i kao psihološki element," objašnjava u svom tekstu "Sinturbanizam".¹

Nakon raspada "Exata" Richter se posvećuje arhitekturi, ali ne zanemaruje ni istraživanja započeta u "Exatu". Sudjeluje na Novim tendencijama, važan je predstavnik zagrebačke serigrafije, gdje je predstavnik konstruktivističke struje. Naime, njegove "Sistemske grafike" iz 1973. godine ilustracija su istraživanja numeričkih permutacija i vezane su uz "Sistemska plastika". U njima je do krajnosti dovedena Richterova sklonost ka detaljnim razradama složenih sistema. Te su grafike produžetak plastičkih istraživanja, započelih 1963., kad je nastao posljednji ciklus "Centrija" i kad se autor bavio istraživanjem kako izgraditi prva dva "Reljefometra". Sva ta istraživanja, a posebno konstruiranje "Reljefometra" pokušaj su prodiranja u probleme prostora, odnosno kako prostor prikazati crtežom. Kulminacija tog istraživanja su "Prostorne slike" - plastični kubusi, kojima su prostorne i likovne vrijednosti određene trakama u boji, razmještenim u raznim smjerovima. No Richter nije stao tu sa svojim istraživanjima - sistemska plastika otvorila je mogućnost prema razvoju sistemske arhitekture (o čemu govore tekstovi "Sinturbanizam" I. i II.).

Vjenceslav Richter i dalje je aktivan - radi grafike, gravitacijske crteže, prostorne slike, bavi se teoretskim problemima likovnih umjetnosti, a možda najviše od svih problema zaokuplja ga metoda podjele kruga na 512 stupnjeva. Naime, tradicionalnoj i 5 tisućljeća staroj podjeli kruga na 360 stupnjeva Richter želi

pronaći alternativu - logičniju i jednostavniju metodu, kojom se dolazi do jedinice, koja se ne može formirati geometrijskim putem polazeći od postojećeg sistema. Podjela kruga na 512 stupnjeva, kao bolji i lakši sistem, bio bi Richterov doprinos civilizaciji za ulazak u novo tisućljeće.

Bilješke:

1. V. Richter: Sinturbanizam, Mladost, Zagreb 1964., str.21.

Jedna od "prostornih slika" izloženih u galeriji

Summary:

The Richter Gallery

The donation by Vjenceslav Richter and Nada Kareš Richter is located at the Richter family residence at Vrhovac 38/A in Zagreb. In a contract of donation from 1981 Vjenceslav Richter and his wife Nada Kareš Richter offered the house and its grounds as well as the collection Richter's works first of all to the Črnomerec Council. After that the donation passed to the City of Zagreb and, after a decision by the City Hall on May 20th 1997, it was placed in the care of the Zagreb Museum of Contemporary Art. The collection initially consisted of 3 sculptures, 9 works of system painting, 3 spontaneous drawings, 8 system prints and 9 spontaneous prints; subsequently another 2 sculptures were donated in the "Triennial Signal" (which was placed in the space in front of the house) and "Nada", followed by a whole exhibition of sculptures, the so-called "Spatial Paintings" (25 works) and sketch cartoons for 7 "Spatial Paintings". After the planned refurbishment of the ground floor of the Richter House, further donations are expected, and a park of sculptures is planned in the south part of the grounds. The gallery will present not only Richter's works, but will also organise exhibitions by other authors linked with the basic concept of the collection, and in the future the house should also hold an archive with material relating to the work of Richter and other artists from Croatia and abroad who were or still are active in abstract art and constructivism. In this way the collection would become an international centre for the study of abstraction and constructivism. But all these comprehensive plans have been put on hold or at least slowed down until the completion of the repairs to the house and the work on its grounds.

Pogled na prostor Galerije